

Toon en Arie contra de duivel

Berichten uit het Geldmuseum

Een nieuwe verzamelcategorie in het Geldmuseum is 'geldcultuur'. De recente aanwinst waarmee ik u in deze aflevering van de Berichten laat kennismaken – een affiche uit om en nabij 1920 – valt in deze categorie. Het begrip geldcultuur heeft nog niet zo'n vertrouwde klank. Daarom is het goed om met een definitie te beginnen.

Het begrip geldcultuur verwijst naar de manieren van financieel doen en denken die samen met de financiële gebruiksvoorwerpen de financiële levenswijze van een groep mensen vormen. Bij deze definitie zij aangetekend dat men 'groep' niet te eng moet opvatten. In mijn optiek kan een volksbuurt in Amsterdam een groep zijn. Maar ook de katholieken in Nederland en de Nederlandse samenleving als geheel beschouw ik als groepen. Het zal allemaal wel niet volgens de Sociologische Schrift zijn, maar daar stappen we voor het gemak luchtigjes overheen.

Zoals alle cultuur heeft geldcultuur een ideële en een materiële component. In het eerste geval gaat het om houdingen tegenover geld, om bepaalde tradities, gewoonten of rituelen, zoals het informeel sparen in het kasmoni-systeem door Surinaamse creolen, het renteverbod in de islam, het graaien van Wall Street-bankiers, of het propageren van het randschrift 'God zij met ons' door de Staatkundig Gereformeerde Partij. Bij de materiële component van geldcultuur moeten we denken aan zaken als bussen voor de armen, schoolspardozen, huishoudboekjes, brandkasten of spaarbankhuisbusjes.

In mijn opsomming bij de materiële component van geldcultuur viel de term spaarbankhuisbusjes. Het Geldmuseum

vindt het passend mij zulke financiële gebruiksvoorwerpen te laten verzamelen. Diverse exemplaren hebben de afgelopen jaren via mij hun weg naar onze collectie gevonden. Op die spaarbankhuisbusjes kom ik in een latere aflevering van deze rubriek nog terug. Nu gaat het om iets anders: een affiche.

GERARD BORST

Affiche

Zoals gezegd dateert het affiche (65 x 90 cm) uit de periode rond 1920. Het Geldmuseum kocht het begin dit jaar bij Van Sabben Auctions. We zien twee ongere type, Toon en Arie, die proberen een brandkast van de firma Martens uit Doetinchem te kraken. Ze falen jammerlijk. Tussen de inbrekers ontspint zich de volgende dialoog: 'Toon, we krijgen die kast nooit open! Neen Arie, 't is of de duivel zelf haar gemaakt heeft.' Het affiche is een interessante aankoop, ook omdat het museum een tentoonstelling *Geld & Misdaad* in de planning heeft. Voor Toon en Arie kan op die tentoonstelling een glansrol zijn weggelegd. Dat de duivel zijn opwachting maakt is treffend. In onze geseceulariseerde wereld kom je die niet vaak meer tegen in reclame-uitingen.

Is het affiche geldcultuur? Jazeker, en niet alleen omdat er een financieel gebruiksvoorwerp op staat afgebeeld. Het affiche leert ons iets over reclamestrategieën in de periode rond 1920, strategieën die te beschouwen zijn als een aspect van de geldcultuur van bedrijven.

De Arnhemse portretschilder Louis de Breet (1870-1940) ontwierp het affiche. Van de firma die hem daarvoor betaalde, Martens' Brandkasten te Doetinchem, weet ik vooralsnog niet meer dan dat zij in 1879 met de productie van haar inbrekersbestendige objecten begon. Maar Beeld & Geluid heeft een bedrijfsfilm beschikbaar en die ga ik binnenkort bekijken. Misschien hebt u wel zin om mee te gaan. ■

Gerard Borst is onderzoeker geldcultuur bij het Geldmuseum.

(advertentie)

Inleveringen vanaf heden mogelijk !

Wij zoeken voor onze uitgebreide klantenkring doorlopend goede munten, die wij middels onze regelmatige prijslijsten (duizenden !) ter verkoop aanbieden.

Voor U biedt dat een aantal belangrijke voordelen :

- Uw munten worden verkocht tegen *optimale verzamelaar prijzen*. Deze prijzen stellen wij in overleg met U vast. Dit voorkomt dat munten onder een door U gewenste prijs worden verkocht !
- Zeer zorgvuldige beschrijvingen en kwaliteitsaanduidingen. Betere munten worden afgebeeld.
- U maakt gebruik van onze zeer goede en *omvangrijke klantenkring* die in tientallen jaren is opgebouwd. Hierdoor vinden wij voor Uw munten steeds de juiste kopers.....
- Wij werken met *zeer lage commissies*, meestal tussen de 10 en 20%, maar in sommige gevallen zelfs slechts 5% ! Dit hangt uiteraard af van de te verkopen munten.
- In tegenstelling tot veilingen wordt maar aan een zijde commissie geheven. Hierdoor komt van de waarde van de munt *minimaal 80%* in Uw handen en niet maar maximaal zo'n 60%.
- Zeer vlotte opname van Uw munten in een van onze verkooplijsten. Door deze uiterst efficiënte manier van werken hoeft U niet maanden lang te wachten tot Uw munten worden aangeboden.
- Uitbetaling binnen 1 maand na verkoop. Dus een *zeer vlotte financiële afhandeling*.

Heeft U een collectie te koop en betere losse stukken dan neem eens contact met ons op !

MUNTHANDEL G.HENZEN • POSTBUS 42 • 3958ZT AMERONGEN

☎ 0343-430564 • FAX 0343-430542 • E-MAIL: INFO@HENZEN.ORG • WWW.HENZEN.ORG